

EVLİLİKİÇİ ZORLA CİNSEL İLİŞKİ ÜZERİNE BİR ANKET ÇALIŞMASI

A Survey About Forced Intercourse in Marriage

M. Fatih YAVUZ*, **Belma Z. GÖLGE****, **Nurhas SAFRAN*****

Yavuz MF, Gölge ZB, Safran N. Evlilikçi zorla cinsel ilişki üzerine bir anket çalışması. Adli Tıp Bülteni 1998; 3(1):46-50.

ÖZET

Bu çalışmada, 170'i hukuk mezunu, 480'i toplumun çeşitli kesimlerinden olmak üzere toplam 650 kişinin evlilikçi zorla cinsel ilişki konusundaki görüşlerini belirleyen anket formlarının sonuçları değerlendirilmiştir.

Çalışmaya katılanların % 65'inin, hukukçuların % 45'inin ve toplumdaki katılanların % 71'inin kocanın karısıyla zorla cinsel ilişkide bulunmasının bir ırza geçme suçu oluşturacağına inandıkları görülmektedir. Çalışmaya katılanların yarıdan fazlasının bu görüşte olması evlilikçi zorla cinsel ilişkinin ırza geçme suçu olarak düzenlenmesi yolundaki tartışmalara basamak oluşturmaktadır.

Anahtar kelimeler: Evlilik, ırza geçme.

SUMMARY

The purpose of this study was to determine the opinions of the jurists and society about marital rape. The questionnaires were completed by 170 jurists and 480 from the society.

48 % of the jurists, 71 % of the ones from the society and 65 % in general, agree that the forced sexual intercourse in the marriage is a rape crime. As more than the half of the participants have agreement, marital rape should be seriously discussed to be reserved in Turkish laws as a rape crime.

Key words: Marital rape.

GİRİŞ

Evliliğin doğal sonuçlarından birisi cinsel ilişkidir. Ancak eşler, evlilik bağıyla yalnızca karşılıklı rızanın olduğu bir cinsel ilişkiyi kabul etmişlerdir. Rızanın olmadığı bir cinsel ilişki kişinin cinsel özgürlüğüne karşı yapılmış bir saldırıdır ve evlilik bağı, zorla cinsel ilişkiyi suç olmaktan çıkaramaz. Oysa Yargıtay evlilikçi zorla cinsel ilişkiyi ırza geçme suçu olarak değerlendirmemekte, cebir kullanarak eşle cinsel ilişkide bulunan kocanın fiilinin, o da sadece anal birleşmenin sözkonusu olduğu durumlarda aile fertlerine kötü muamele suçu oluşturacağını belirtmektedir (1,2). Kanunun gerekçesine göre, evlilikte yaşanan cinsel ilişkinin amacı ailenin oluşması ve soyun devamıdır, bu nedenle ilişkinin koca tarafından zorla yerine getirilmesi bile ırza geçme suçunu oluşturmayacaktır (3). ırza geçme suçunun oluşması için cinsel ilişkinin gayrimuşru olmasının gerektiği, ancak evlilikteki cinsel ilişkinin müşru olması nedeniyle kocanın zor kullanarak cinsel ilişkide bulunmasının bu suçu oluşturmayacağı öne sürülmektedir (4-5).

Oysa bugün örneğin İngiltere, İtalya, İsviçre, Danimarka, İsveç, Kanada, Belçika, Fransa, Almanya gibi gelişmiş ülkelerde ve ABD'nin 20'den fazla eyaletinde, evlilikçi zorla cinsel ilişki ırza geçme suçu olarak

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Cerrahpaşa, İstanbul

** Arş. Gör. Psk. İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Cerrahpaşa, İstanbul

*** Master öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Cerrahpaşa, İstanbul

değerlendirilmektedir (6). Bizce de desteklenen bu yaklaşım ırza geçme suçunun bireyin cinsel özgürlüğüne ve hakkına karşı işlenmiş bir suç olduğu ve bu değer evlilikinde de korunması gerektiği görüşüne dayanmaktadır.

Bu çalışmada, gerek hukuk mezunlarının, gerekse toplumun evliliği ırza geçme suçunu değerlendirmelerini ve evlilikte cinsel ilişkinin sınırlarına bakış açılarını saptamak ve bu sonuçlarla toplumsal değişimi ortaya koyarak, yasal düzenlemeye götürmesini umduğumuz tartışmalara bir kaynak oluşturmak amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmaya, 170'i (%26) hukuk mezunu, 480'i (%74) toplumun çeşitli kesimlerinden olmak üzere toplam 650 kişi katılmıştır.

Çalışmada, sosyo-demografik özelliklere ait 8 soru ile evlilikte eşler arasındaki cinsel ilişkinin sınırlarına ve evliliği zorla cinsel ilişkiye yönelik, çoktan seçmeli 7 sorunun yer aldığı bir anket formu uygulanmıştır. Katılım isteğe bağlı olup, çalışma anonim bir çalışmadır.

Elde edilen verilerin istatistiksel değerlendirmeleri SPSS programı kullanılarak yapılmıştır. Elde edilen sonuçlardan Ki-kare testi ile bazı değişkenler arasındaki farkların anlamlılığı belirlenmiştir. Anlamlılık derecesinde kriter olarak $p < 0.05$ seviyesi kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırma grubunda, hukukçuların 43'ü kadın (%25), 126'sı erkek (%74), toplumdaki katılan kişilerin 297'si kadın (%62), 183'ü erkektir (%38), hukukçulardan bir kişi ise cinsiyetini belirtmemiştir. Hukukçularda yaş aralığı 22-68 ve yaş ortalaması 30, (SD: 8.3), toplumdaki katılanların yaş aralığı 16-63 ve yaş ortalaması 33, (SD: 10.6) 'dür.

Hukukçuların 82'si bekar (%48), 88'i evlidir. (%52) Toplumdan katılanların ise 205'i bekar (%43), 265'i evli (%56) ve 114'ü ilköğretim (%24), 59'u ortaokul

(%12), 91'i lise (%19), 216'sı üniversite mezunudur (%45).

Çalışmaya katılanların % 91'i, evliliğin kocaya karısıyla zorla cinsel ilişkide bulunma hakkı vermediği görüşünde olup, bu görüş hukukçularda %93, toplumun çeşitli kesimlerinden katılanlarda %91'dir. ($p > 0.05$) Cinsiyetler arası farklılığa bakıldığında, kadınların %95'i, erkeklerin %89'u ($p < 0.05$) bu görüşe katılmakta, bu oran hukukçu kadınlarda %98, erkeklerde %94 ($p > 0.05$), toplum grubu kadınlarda %94, erkeklerde %86 ($p < 0.05$) olarak karşımıza çıkmaktadır.

İkinci sorunun genel cevaplarını değerlendirdiğimizde, hukuk mezunlarında kadının cinsel ilişkiye girmemesi için haklı neden olarak en yüksek oranda kadının o an adetli olması, en az oranda da hamile kalmaktan korkması gösterilmiştir. Kadınların, kocanın çok sık cinsel ilişkide bulunmak istemesi, kocasını sevmemesi, eşlerin dargın olmaları, kocanın kadının hoşlanmadığı pozisyonlar istemesi gibi durumları, erkeklere nazaran daha yüksek oranda haklı neden olarak gösterdikleri belirlenmiştir. Bekarlarda ise, kadının kocasını sevmemesi evlilere nazaran daha yüksek oranda haklı neden olarak görülürken, evlilerde kadının hamile olmaktan korkması, bekarlara nazaran daha yüksek oranda haklı neden olarak görülmektedir (Tablo-1).

Toplum grubunu genel olarak değerlendirdiğimizde de hukuk mezunlarıyla benzer bir sonuç görülmektedir. Bu grupta da kadının kocasıyla cinsel ilişkiye girmemesi için haklı neden olarak en fazla oranda kadının o an adetli olması, en az oranda ise hamile kalmaktan korkması gösterilmiştir. Kadınların, kocanın çok sık cinsel ilişkide bulunmak istemesi, kocasını sevmemesi, kocanın kadının hoşlanmadığı pozisyonlar istemesi gibi durumları, erkeklere nazaran daha yüksek oranda haklı neden olarak gösterdiklerini görmekteyiz. Bekarlarda ise, kadının çok fazla seksten hoşlanmaması, kocanın çok sık cinsel ilişkide bulunmak istemesi, kocasını sevmemesi, eşlerin dargın

Tablo 1: Çalışmaya katılan hukukçuların, kadının kocasıyla cinsel ilişkiye girmemesi için gösterdikleri haklı nedenler.

SORULAR	Genel %	Kadın %	Erkek %	Bekar %	Evli %
Kadının kendini iyi hissetmemesi	70	86	64	72	68
Kocanın alkollü olması	67	77	64	68	66
Kadının seksten çok fazla hoşlanmaması	25	35	22	21	30
Hamile kalmaktan korkması	22	28	21	16	29
O an adetli olması	89	81	91	84	94
Kocanın çok sık cinsel ilişkide bulunmak istemesi	32	47	27	29	35
Kocasını sevmemesi	33	51	27	37	29
Eşlerin dargın olmaları	51	67	46	54	48
Seks için yer ve zamanın uygun olmaması	70	65	71	69	71
Kocanın oral seks istemesi	68	61	71	66	70
Kocanın anal seks istemesi	79	77	79	76	82
Kocanın kadının hoşlanmadığı pozisyonlar istemesi	55	74	48	52	58
Diğer.....	4	5	3	6	1

Tablo 2: Toplumun çeşitli kesimlerinden katılanların, kadının kocasıyla cinsel ilişkiye girmemesi için gösterdikleri baki nedenler.

SORULAR	Genel %	Kadın %	Erkek %	Bekar %	Evli %
Kadının kendini iyi hissetmemesi	73	75	69	82	64
Kocanın alkollü olması	60	62	55	66	53
Kadının seksten çok fazla hoşlanmaması	30	33	24	40	22
Hamile kalmaktan korkması	27	29	24	23	31
O an adetli olması	78	82	72	79	77
Kocanın çok sık cinsel ilişkide bulunmak istemesi	35	43	22	41	28
Kocasını sevmemesi	46	50	38	57	36
Eşlerin dargın olmaları	42	44	39	48	37
Seks için yer ve zamanın uygun olmaması	53	55	49	55	50
Kocanın oral seks istemesi	53	55	50	55	51
Kocanın anal seks istemesi	72	74	69	75	70
Kocanın kadının hoşlanmadığı pozisyonlar istemesi	51	57	42	59	44
Diğer.....	4	4	3	4	3

olmaları, kocanın kadının istemediği pozisyonlar istemesi gibi durumlar, evlilere nazaran daha yüksek oranda haklı neden olarak görülmektedir (Tablo-2).

Hukukçular ile toplum grubunun gösterdikleri haklı nedenler arasında ki farklılığa baktığımızda, hukukçular, seks için yer ve zamanın uygun olmamasını, kocanın oral seks istemesini, eşlerin dargın olmalarını toplum grubuna göre daha yüksek oranda haklı neden olarak gösterirlerken, kocasını sevmemesini, toplum grubuna nazaran daha az oranda haklı neden olarak görmüşlerdir (Tablo 1-2).

Çalışmaya katılanların %65'i, kocanın karısıyla zorla cinsel ilişkide bulunmasının bir ırza geçme suçu olduğuna inanırken, hukukçuların %48'i, toplumdaki katılanların %71'i ($p < 0.05$) bu eylemi suç olarak değerlendirmektedir. Bu görüşe katılım cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, kadınların %82'si, erkeklerin %47'si ($p < 0.05$) bu eylemin suç olduğu yönünde görüş bildirmiş, hukukçu kadın ve erkeklerde bu oran

Tablo 3: Irza geçme suçu sayılmama nedenleri

SORULAR	HUKUKÇU			TOPLUM			GENEL
	Toplam n=89	Kadın n=7	Erkek n=81	Toplam n=136	Kadın n=54	Erkek n=82	TOPLAM n=225
	%	%	%	%	%	%	%
Evlilikte eşlerin birbirlerinin cinsel isteklerini karşılamaları görevleridir.	60	43	61	59	50	45	59
Evlilikte kadının kocasının cinsel isteklerine hayır demesi geleneklerimize aykırıdır.	7	14	6	19	24	16	14
Evlilikte yaşanan bir takım olaylar dışarıya yansımamalıdır.	25	29	25	35	48	27	31
Eşi olduğu için bu bir ırza geçme suçu olarak değerlendirilemez, ancak fena muamele olarak değerlendirilir.	78	86	78	45	44	45	58
Diğer	6	29	4	2	0	4	4

sırasıyla %84 ve %36 ($p < 0.05$), toplum grubu kadın ve erkeklerde ise sırasıyla %81 ve %54 ($p < 0.05$) olarak belirlenmiştir.

Kocanın zorla cinsel ilişkisini ırza geçme suçu olarak değerlendirmeyen hukuk mezunlarında, en yüksek oranda, bu fiilin fena muamele olarak değerlendirilip, boşanma nedeni olması yönünde, toplum grubunda ise, en yüksek oranda, evlilikte eşlerin birbirlerinin cinsel isteklerini karşılamaları görevleridir yönünde görüş bildirdikleri belirlenmiştir (Tablo-3).

Hukuk mezunları ve toplum grubu, zorla anal ilişkiyi en yüksek oranda ırza geçme suçu olarak değerlendirirken, toplum grubundaki kadınlarda ikinci olarak zorla oral ilişki ırza geçme suçu olarak değerlendirilmiştir (Tablo-4).

Hukuk mezunları ve toplum grubu ırza geçme suçu işlemiş kocanın cezasının diğer ırza geçme suçlarıyla aynı olması gerektiğini düşünürken, cinsiyet açısından değerlendirdiğimizde her iki grupta da kadın-

Tablo 4: Hangi durumda ırza geçme suçu olarak kabul edilmelidir?

SORULAR	HUKUKÇU			TOPLUM			GENEL
	Toplam n=81	Kadın n=36	Erkek n=45	Toplam n=340	Kadın n=241	Erkek n=99	TOPLAM n=421
	%	%	%	%	%	%	%
Kocanın, karısıyla zorla vajinal ilişkide bulunması	86	86	87	82	82	80	83
Kocanın, karısıyla zorla anal ilişkide bulunması	95	100	91	95	95	95	95
Kocanın, karısıyla zorla oral ilişkide bulunması	83	86	80	82	87	72	82

Tablo 5: Eşine karşı zorla cinsel ilişkide bulunan kocanın cezası ne olmalıdır?

SORULAR	HUKUKÇU			TOPLUM			GENEL
	Toplam n=81	Kadın n=36	Erkek n=45	Toplam n=340	Kadın n=241	Erkek n=99	TOPLAM n=421
	%	%	%	%	%	%	%
Diğer ırza geçme suçlarından daha az	37	19	51	30	21	51	31
Diğer ırza geçme suçlarıyla aynı	48	67	33	52	58	38	42
Diğer ırza geçme suçlarından daha fazla	12	11	13	14	17	8	14

lar cezanın aynı olmasını, erkekler ise daha az olması gerektiğini bildirmişlerdir (Tablo-5).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Yakın zamanlara kadar bir tabu olan evliliği ırza geçmenin irdelenmesi ile elde edilen bulgular bu konuda oldukça ciddi bir sorun bulunduğunu ortaya koymaktadır. Çeşitli çalışmalarda, evliliği zorla cinsel ilişkinin görülme sıklığının önemli oranlarda olduğu ve ortalama olarak her 7 kadından birinin, bu eyleme maruz kaldığı belirtilmektedir (7). Ayrıca evliliği fiziksel şiddete maruz kalan kadınların zorla cinsel ilişkiye maruz kalma oranları daha da yükselmektedir (8-9). Evlilikte fiziksel şiddete maruz kalan kadınların %33 ile 46'sı cinsel şiddete maruz kalmaktadırlar (10). Sanıldığı aksine koca tarafından gerçekleştirilen zorla cinsel ilişkinin kadında oluşturduğu fiziksel ve emosyonel hasarın ağırlığı diğer ırza geçme olaylarından daha az değildir (11). Hatta kimi çalışmalarda emosyonel ve fiziksel hasarın daha yüksek oranlarda görüldüğü de belirtilmektedir (8). Saldırganın kadının sevdiği, güvendiği ve korunma için bağımlı olduğu birisi olduğunda saldırının etkileri daha da şiddetlenir. Eşleri tarafından saldırıya uğrayanlar ile yapılan çalışmalar, evliliğindeki hem fiziksel hem de cinsel saldırıların, mağdur kadınlarda daha şiddetli depresyon, yüksek derecede alkol kullanımı ve benlik saygısı yitimi gibi psikolojik sonuçlar yaratma riski olduğunu göstermektedir (12).

Mağdur kadın üzerinde önemli travmatik etkileri olan evliliği zorla cinsel ilişkinin, yasalarda ırza geçme suçu olarak yer alıp almaması konusunda tartışmaların önemli bir oranı konuya ilişkin toplumun çeşitli kesimlerinin görüşlerinin ortaya konduğu çalışmalarla belirtilmektedir. Örneğin ABD'de gerçekleştirilen

ve sırası ile 2000 ve 450 kişiyi kapsayan 2 çalışmada evliliği zorla cinsel ilişkinin yasalarda ırza geçme suçu olarak yer almasını isteyenlerin oranı %35 ile %51'dir ve bu görüşü savunanların çoğunluğunu kadın, genç ve iyi eğitilmiş kişiler oluşturmaktadır (13-14).

Çalışmada elde ettiğimiz sonuçları değerlendirdiğimizde, gerek toplum gerekse de hukukçuların %91 gibi çok büyük bir oranının evliliğin kocaya eşi ile zorla cinsel ilişki hakkını vermediğini düşünmeleri oldukça olumlu bir yaklaşım olarak görülmüştür. Bunun yasalarda bir suç olarak yer almasını isteyenlerin oranı %65'e inerken toplumsal katılımın hukukçulara göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Cinsiyetler açısından değerlendirdiğimizde kadınların erkeklere nazaran belirgin olarak bu eylemin bir suç olduğunu kabul etmeleri, eylemin doğal mağduru olan kadının konuya duyarlı yaklaşımının ifadesidir. Aynı yaklaşım eşine karşı ırza geçme suçu işlemiş kocaya verilecek cezada da görülmektedir. Kadınlar eşi tarafından ırzına geçilen kadının diğer ırza geçme suçu mağdurlarıyla benzer travmayı yaşayacaklarından dolayı aynı cezanın verilmesi gerektiğini düşünürlerken, erkekler bu suçun diğer ırza geçme suçlarından daha hafif olabileceğini düşündüklerinden daha az cezayı uygun görmüşlerdir.

Katılımcılardan, bu eylemin ırza geçme suçu değildir görüşünde olanların dayanak noktası değişkendir. Toplum grubu geleneksel yaklaşım olan evlilikte eşleri birbirlerinin cinsel gereksinimlerini karşılama gerektigine inanırken, hukukçular büyük olasılıkla da mevcut yasal uygulamanın etkisi ile bunun fena muamele suçu oluşturduğu için ırza geçme suçu olamayacağını savunmaktadırlar.

Sonuç olarak gerek toplum grubunun çoğun-

luğunun gerekse de hukukçuların yaklaşık yarısının görüşü evlilikte zorla cinsel ilişkinin ırza geçme suçu olarak değerlendirilmesi doğrudur. Bu da bize, çok daha geniş kapsamlı çalışmalarla elde edilecek verilerin bilimsel sentezi ile evliliği zorla cinsel ilişkinin ırza geçme suçu olarak düzenlenmesinin gerekliliğini ortaya koyacağını göstermektedir.

KAYNAKLAR

1. Artuk, M.E., Ceza Hukukunda Aile Düzenine Karşı Cürümler, MÜHF Hukuk Araştırmaları Dergisi, 1995; 9 (1-3): 7-45.
2. Yargıtay 4.CD, YKD, 1994; 20 (11):1847-52.
3. Tuna,Y., Irza Geçme Suçu Üzerine Mukayeseli İnceleme , Adalet Dergisi, 1995; 5: 466-71.
4. Bakıcı, S., Genel Adap ve Aile Düzenine Karşı Cürümler, Ankara, Adalet Yayınları, 1994: 1-11.
5. Gözübüyük, A.P., Türk Ceza Kanunu Şerhi , 5. Baskı, Ankara, 1993; 3: 721-4.
6. Artuk, M.E., (içinde) Hukuk ve Adli Tıp Seminerleri, İ.Ü Adli Tıp Enstitüsü, 1998, İstanbul, (Baskıda).
7. Russell, D.E.H., The Prevalence of Wife Rape, In Rape in Marriage, 1990: 57-72, Indiana University Press, Indianapolis.
8. Council on Scientific Affairs, American Medical Association, Violence against women: relevance for medical practitioners, Journal of the American Medical Association, 1992; 267 (23): 3184-9.
9. Sheridan, D.J., The role of the battered woman specialist, J. Psychosoc Nurs. Ment. Health. Serv., 1993; 31 (11): 31-7.
10. Frieze, I.H., Browne, A., Violence in Marriage, In: Ohlin L., Tonry M., eds. Family Violence Crime and Justice, A Review of Research, Chicago, ill: University of Chicago Press, 1989: 163-218.
11. Russell, D.E.H., The Trauma of Wife Rape, In: Rape in Marriage, 1990: 190-205, Indiana University Press, Indianapolis.
12. Browne, A., Violence Against Women by Male Partners, Prevalence, Outcomes and Policy Implications, American Psychologist, 1993; 48 (10): 1077-87.
13. Jeffords, C.R., Dull, R.T., Demographic variations in attitudes towards marital rape immunity, Journal of Marriage and the Family, 1982; 44: 755-62.
14. Rich, R. F., Sampson, R. J. Public perceptions of criminal justice policy, Does victimization make adifference? Violence and Victims, 1990; 5: 109-18.

Yazışma Adresi:

Doç. Dr. M. Fatih Yavuz
İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü,
Cerrahpaşa, İstanbul
Tel: (0212) 588 08 80 – 447
Fax: (0212) 588 00 11